

Nr 11

Utlåtande i anledning av motion om kartläggning av mångsyssleriet inom politiken.

I en till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 1107, av herr *Ahlmark* hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t tar initiativ till en kartläggning av »mångsyssleriets» omfattning och verkningar i svensk politik.

Motionären framhåller att spörsmål om mångsyssleriet då och då tagits upp i den allmänna debatten. Det påtalas att en del riksdagsmän är överhopade av uppdrag i stat, landsting och kommun, i partiarbete, organisationer och företag, och frågan ställs om koncentrationen av styrelseposter och annat på ganska få händer verkligen är till nytta för svenskt samhällsliv.

I motionen föres vidare ett resonemang avsett att belysa riskerna för att den hets och orimliga arbetsbelastning som mångsyssleriet innebär hindrar politikerna »från mera långsiktigt tänkande och från att verkligen tränga in i sina specialfrågor». Mångsysslaren är ett hot mot det politiska livets vitalitet.

Några undersökningar har gjorts om uppdrag och arbetsuppgifter för riksdagsmän, t. ex. i länsdemokratiutredningen. Nya undersökningar kommer att bli klara längre fram, t. ex. den s. k. representationsundersökningen som görs av statsvetenskapliga institutionen i Göteborg. I debatten om kommunindelningsreformen har man vidare tagit upp de risker som en drastisk reduktion av antalet kommunala förtroendeposter innebär. Ur dessa utredningar och diskussioner är det möjligt att dra fram siffror som belyser mångsyssleriet.

Beträffande problematiken på området anför motionären fortsättningsvis bl. a. följande.

Här finns många frågeställningar som kan tyckas triviala men som betyder mycket för vitaliteten i samhällsarbetet. Hur fördelar riksdagsmännen sin tid mellan riksdag, kommunala instanser, partiarbete i annan mening etc.? I hur stor utsträckning hinner personer som ingår i »partiledningar» och riksdagsgrupper följa med i debatten om centrala framtidsfrågor? Vilken typ av uppdragskoncentration kan ha värde för samordning och ömsesidiga impulser? Hur medvetna är partier och politiker i stat och kommun om de problem som är förknippade med mångsyssleri och maktanhopning på få händer? Vad gör man aktivt för att motverka sådana tendenser? Går utvecklingen mot ökat eller minskat »mångsyssleri»? Är det *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 11 saml. Nr 11*

möjligt att genom konstitutionella reformer av olika slag komma till rätta med risker som antytts i den här motionen? Etc.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet

Som motionären framhållit har frågan om riksdagsledamöternas innehav av uppdrag behandlats i olika sammanhang, och vissa undersökningar i ämnet pågår. I motionen nämnes i detta hänseende länsdemokratiutredningen, den s. k. representationsundersökningen samt den allmänna debatten om kommunindelningsreformen. Utskottet vill till dessa uppgifter foga, att statsvetenskapliga institutionen i Uppsala år 1963 genomförde en enkät bland riksdagens ledamöter avseende deras engagemang i organisationer samt deras kommunala och andra uppdrag. Enkätmaterialen förvaras hos riksdagens upplysningstjänst men har endast till en mindre del bearbetats. Vidare kan erinras om att en vetenskaplig undersökning med stöd av medel från riksbankens jubileumsfond bedrivs av den s. k. kommunalforskningsgruppen och att i denna undersökning sådana frågor som exempelvis förtroendemännens deltagande i förvaltningen, nämndernas sammansättning, förhållandet mellan partier, fullmäktige och kommunstyrelse samt mellan organisationerna och kommunerna m. m. behandlas. Frågan om riksdagsledamöters och andra politikers olika engagemang lär bli uppmärksammas i denna utredning. Det kan också nämnas att partigrupperna i riksdagen genom sina kanslier följer spörsmålet om gruppmedlemmarnas uppdrag. Slutligen må framhållas att riksdagsbiblioteket sedan år 1961 i anledning av ett riksdagsbeslut insamlar biografiska uppgifter om nyblivna riksdagsledamöter, innefattande upplysningar bl. a. om kommunala och offentliga uppdrag. Det är enligt utskottets mening önskvärt att detta arbete skall kunna uppläggas så, att uppgifter blir tillgängliga även beträffande uppdrag som ledamot erhållit efter sitt inträde i riksdagen.

Delar av det material som ovan berörts har förutom i det ovan nämnda betänkandet publicerats i olika sammanhang, exempelvis i verket Samhälle och riksdag och i Nils Elvanders arbete Intresseorganisationerna i dagens Sverige. Vidare har vissa på materialet grundade sammanställningar gjorts av riksdagens upplysningstjänst. Representationsundersökningen har uppgivits kunna redovisas i år, och kommunalforskningsgruppens uppdrag har likaså beräknats kunna slutföras år 1970.

Såvitt utskottet kunnat bedöma bör det rikhaltiga material som således föreligger eller inom en nära framtid är att förvänta kunna ge en god belysning åt frågan i vilken omfattning uppdrag innehas av riksdagsledamöter och andra politiker. Utan att för egen del ta ställning till de värderingar beträffande »mångsyssleriet» som uttalats eller framskyntar i motionen finner utskottet inte skäl att härutöver förorda en undersökning av den art som

skisserats av motionären. Fördelningen av uppdrag bör enligt utskottets mening ses som en praktisk avvägningsfråga, där värdet av fackkunskaper och mångsidig erfarenhet m. m. får ställas mot risken av alltför stor splittring av den enskilde politikerns arbetsuppgifter. Det bör ankomma på de politiska partierna att göra de härvid erforderliga bedömningarna. Frågan om breddning och förstärkning av den kommunala demokratien äger stor aktualitet i den allmänna debatten, och det kan förutsättas att partierna vid fördelningen av uppdrag tar hänsyn bl. a. till de önskemål och behov som kan utkristalliseras ur denna debatt.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att motionen II: 1107 inte må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1970

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s), Eric Peterson (fp), Kilsmo (fp), fröken Stenberg (m), herrar Ernst Olsson (cp), Hansson (s), Blomquist (m), Svanström (cp) och Ove Karlsson (s);

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Larsson i Borrbj (cp), Rimås (fp), Nilsson i Bästekille (m), fru Hörnlund (s), herr Johansson i Simrishamn (s), fröken Åsbrink (s), herrar Aldén* (s), Rosqvist (s) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Eric Peterson, Kilsmo, Rimås* och Sellgren (samtliga fp), vilka ansett att utskottet bort anföra och hemställa följande.

De undersökningar som nu pågår kommer att ge vissa fakta om »mångsyssleriet» i svensk politik. Men flera av de typer av problem som nämns i motionen har inte belysts tillräckligt i gjorda undersökningar och kommer troligen inte heller att behandlas särskilt ingående i de utredningar som redan pågår.

Det är av stor betydelse bl. a. för vitaliteten i vår demokrati, för vår strävan att fördela ansvar och uppgifter på *många* människor och för politikernas tid och möjlighet att hålla kontakt med väljarna att mångsyssleriet

motverkas mer än hittills. Detta är en viktig uppgift inte minst för de politiska partierna och den allmänna debatten. Därför fordras mycket mer av kunskaper om mångsyssleriets omfattning och verkningar än vi har i dag. Det finns följaktligen skäl att ta ett initiativ för att tillgodose detta behov.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till motion II: 1107 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet ovan anför.